

Ingezonden

De tijden veranderen. De plaats van supervisie ten opzichte van de praktijkplaats.

Reactie op boekbespreking van Heleen van Praag (2008)

*Marijke Baljon*¹

Heleen van Praag snijdt in de boekbespreking van Pols (2006) een principieel punt aan met betrekking tot de positionering van de supervisor. Uitgangspunt van Pols is de praktijk van de psychiateropleiding, waarbij de supervisor meestal op de zelfde afdeling werkzaam is als de opleiding. Van Praag gaat uit van wat vanouds gebruikelijk was in de opleiding tot psychotherapeut: “Ooit was toch ergens afgesproken dat supervisie buiten de werksituatie gegeven werd, of desnoods door iemand in het instituut met wie je verder geen hiërarchische of collegiale banden had?” (Van Praag 2008, p.177).

Sinds de instelling van de BIG-registers voor psychotherapeut, GZ-psycholoog en klinisch psycholoog zijn de opleidingen voor deze beroepen sterk op het medische model gaan lijken. De praktijkplaats staat centraal. Om financiële redenen geven de praktijkplaatsen de voorkeur aan een regeling met gesloten beurzen, waarbij supervisie wordt geboden in ruil voor de verrichte therapieën. De supervisant heeft dan weinig keus wat betreft de supervisor, die meestal verbonden is aan de afdeling waar deze therapieën plaats vinden. Het is de verdienste van Pols dat hij voor de psychiatersopleidingen er de aandacht op heeft gevestigd dat in dit model supervisie meestal het karakter heeft van werkbegeleiding en dat daarbij supervisie in engere zin, gericht op de persoonlijke professioneel ontwikkeling van de supervisant, in de knel dreigt te komen.

Er is in feite sprake van twee verschillende supervisie modellen, die ik aanduidt als interne versus externe supervisie. Bij een externe supervisie staat het verhaal van de supervisant centraal. De enige rechtstreekse informatie die de supervisor krijgt over de patiënt bestaat uit intakeverslagen en audiovisuele opnames van de gesprekken. Bij een interne supervisie maakt de supervisor de supervisant mee in allerlei praktijksituaties, maar ook tijdens pauzes en teamuitjes. Daarnaast kent hij vaak patiënten en collega's waar de supervisant mee werkt. Voor van Praag is deze extra informatie ruis. Het remt de supervisant bij “het uiten van kritiek, onvrede en twijfels over anderen en situatie. (...) Bij de supervisor moet wel een zekere behoedzaamheid een rol spelen als hem bekenden onderwerp van gesprek worden” (Van Praag 2008, p.178). Dat is ongetwijfeld waar. Bij een externe supervisie is er in principe een grotere veiligheid om eigen belevingen van de supervisant te exploreren.

---

¹ Marijke Baljon is klinisch psycholoog-psychotherapeut, opleider supervisor en leertherapeut van de VCgP. Ze is werkzaam bij GGZ Drenthe, Postacademische *PSY*-opleidingen en in eigen praktijk te Groningen

Hierdoor kan een dieper gaande bijdrage geleverd worden aan de persoonlijke vorming in het beroep. Uiteraard moet daarbij wel de grens met de leertherapie goed bewaakt worden. Ik zie ook nadelen. Bij een externe supervisie is de supervisor afhankelijk van de informatie die de supervisant inbrengt. Omdat de supervisor uiteindelijk toch beoordeelt, kan de supervisant er voor kiezen om moeizaam verlopende therapiefragmenten niet aan de supervisor voor te leggen. Daarnaast bestaat de kans dat de supervisant vooral ervaringen inbrengt die de supervisor graag hoort. Het risico bestaat dat er een soort narcistische collusie ontstaat tussen supervisor en supervisant. Bij een interne supervisie krijgt de supervisor meer directe informatie over het functioneren van de supervisant in de praktijk. Dat geeft hem de gelegenheid zelf aspecten, waarin de supervisant zich verder zou kunnen ontwikkelen, aan de orde te stellen in de supervisie.

Het afgelopen jaar heb ik voor het eerst een supervisorencursus gegeven, waarbij zowel van Praag-van Asperen en van Praag (2000) als Pols (2006) gebruikt is. Deze boeken bleken elkaar goed aan te vullen. Van de 8 cursisten was er slechts een, die supervisie gaf aan iemand waar ze verder geen werkrelatie mee had. De dubbele petten-problematiek was dus levensgroot aanwezig. Er is tijdens de cursus veel aandacht besteed aan een heldere positionering van de taak als supervisor. De cursisten waren erg te spreken over de beschouwingen van Pols met betrekking tot werkbegeleiding en supervisie. Ze realiseerden zich dat hun supervisies vaak het karakter van werkbegeleiding hadden en ging gericht aandacht besteden aan supervisie in engere zin.

Wat wil ik met dit alles zeggen. Ten eerste dat we rekening moeten houden met de realiteit dat het merendeel van de opleidingssupervisies intern wordt gegeven. Het is de verdienste van Pols dat hij de ingewikkeldheden, die daarbij een rol spelen, helder bespreekt. Ten tweede dat de aard van externe en interne supervisie verschilt en elkaar aanvult. Ik zou ervoor willen pleiten om opleidingen van zowel interne als externe supervisie te laten profiteren. Daarnaast is het van belang dat we in onze theorievorming beide vormen van supervisie hun waarde geven.

Literatuur

Pols J. (2006) *De psychiater als coach*. Utrecht: De Tijdstroom.

Praag, H. van (2008) Boekbesprekingen. *Tijdschrift Clientgerichte Psychotherapie*, 46-2, 177-179.

Praag-van Asperen H. van en P.H. van Praag (red. 2000) *Handboek supervisie en intervisie*, Utrecht: De Tijdstroom